

Fóia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A

Ese in fie-care septemana odata, adeca dominec'a
contienendu o cóla si diumotate.

28 aug.

Pretinla pentru Austria

pe Jul. - Dec. . . . . 4 fl. —

(9 sept)

pe Jan. — Dec. . . . . 8 fl. — cr.

1866.

Pentru Romania

pe Jul. — Dec. unu galbenu si diumotate.

Nr.

27.

Cancelari'a redactiunei

Strat'a morarilor Nr. 10.

unde sunt a se adresa manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Epistolele nefrancate nu se primescu si opurile
anonime nu se publica.

II

curso

anualu.

E M I R I I.

Poemu orientalu.

Selim nu are pace, o grige lu-apésa,
Si fruntea-i incretita pe mana i se lasa,
Sunt ani de cand nu scie nimicu de Abdalah,
Neci daca mai traiesce, si catu de multu i pasa!
Fideli in amicia sunt fiii lui Alah.
„E mortu acuma póte!“ emirulu se gandesc,
Si-i pare cá aude cum ciprulu se gelesce
Suflatu de ventulu noptii, pe tristulu lui mormentu.
Asié diu'a si nóptea gândirea lu-trudesc,
Dar fara sê pronuntie neci celu mai micu cuventu.

„Efraime, indata s'alegi din herghielia
Doi cai carii sê fuga ca négr'a vijalia,
Dâ-mi lancea, carabin'a si iataganulu meu.
Cu tine voi strabate Arabia pustia.“
Asié vorbì emirulu Selim cu sclavulu seu,
Ér sclavulu se inchina si implinì indata.
La scara doi cai negri cu cóm'a iritata,
Cu nârile aprinse, cu aerulu de smei,
Abié fi tînu seizii. Din nar'a lor umflata
Picu picaturi de spuma, din ochi le saru schintei.

In scar'a cea de marmuru cu mosaicu scobita,
Emirulu se aréta cu Leila iubita,
A carei cóma négra se resfira undosu,
Ér alb'a ei figura de lacrima stropita
Se inchiná pe sinulu amantului frumosu.
„Tu pleci, strigá Leila, p'o cale fórte lunga!
Ah! pân' te vei întórce, credi tu c'o sê-mi ajunga
Viéti'a ce-mi destina Alah p'acestu pamentu?
Alu mortii angeru pare d'acum cá me alunga.
Cand vei veni, Selime, voi zace in mormentu.

„— Leilo, incetéza asemenea cuvinte
De carii me cutremuru! vrei sê me scoti din minte?
Tu scii catu te iubesc Selim, amiculu teu,
Tu scii a lui iubire catu este de ardinte
La tine se inchina ca la Profetulu seu.
A vietii tale cupa de díle-i inca plina.
Asculta filomel'a ce amorosu suspina,
Vedi florile gradinei ce dulce inflorescu;
Intréba si-ti voru spune cá mórtea se inclina
Si crutia pe amantii ce sinceru se iubescu.“

O sarutare-i dete, ér Leila tresare
 Palindu-se ca ros'a d'arsitiile solare.
 Unu semnu facù emirulu, si iute o 'ncongioru
 Un cârdu de sclave negre sioptindu-i fia-care.
 Ea, palida si muta, se lasa 'n voi'a loru.
 De o sudóre rece se simte inundata.
 Selim ofta, dar ageru incalica indata,
 Efraim lu-imita . . si Leila plangandu
 Cu ochii ii urméza, fugandu in departare,
 Cu manti'a loru alba, cu lancea scaparandu.

Se ducu, se ducu ca ventulu, se ducu mereu 'nainte,
 Nimicu nu-i obosesc: neci sórele ferbinte,
 Neci valuri nisipóse ce trecu sub pasii loru —
 Rostogolindu cu ele vipere, oseminte, —
 Neci fierele flamende, neci ventulu ardieteriu.
 Desiertulu e oribilu, câ-ci mii de caravane
 Sunt vîi inmormentate de focu, si uragane.
 Ca valurile mării si marea de nisipu
 Se umfla si inéca victimele umane,
 Ér venturile rapedi pe sinu-i le risipu.

Tu ai lasatu, Selime, soci'a ce te-adóra,
 Avere, sclavi o mía, ce gata sunt sê móra
 Unu semnu facandu tu numai, si vîi sê infrutedi
 C'unu sclavu ce te iubesc, desiértulu ce omóra.
 De ce? -- câ-ci éca mórtea in giurulu teu o vedi.
 Sionulu si Bagdatulu asceptu sê tí-se 'nchine
 Cu tronulu si corón'a de auru, si rubine?
 Nu, nu. Te duci sê affi ce face Abdalah.
 Esti ingrigitu câ póte elu nu se afla bine.
 Nainte dar 'nainte, o fiu alu lui Alah!

Scíi inse câ ghiaurii aflandu ce faci, voru ride,
 Câ-ci alu vietii tale tu singurulu esti gâde?
 Pentr' unu amicu pe care nu l'ai vediutu de ani,
 Sê te espuni la mórte, lasandu harem si rude,
 Acésta nu se vede de câtu la musulmani.
 Cu câti-va pasi 'nainte, scíi tu câ te pandesc
 Alu mortii angeru aspru? Sê mori, ce-ti folosesc? —
 Cand Abdalah nu scie c'ai vrutu in ajutoriu
 Sê-i vini, dar corpu-ti june de lei se mistuiesc,
 Ér Leila te-astépta, te chiama cu amoru!

Tu scíi câtu te iubesc acésta hurióra
 Ce 'n dar Alah ti-dete, sub forma de fecióra,
 Sê tîni a minte 'n viétia suavulu paradisu,
 Dar tu n'audi nimica, ca ventulu care sbóra,
 Tu urmaresci, nebune, icón'a unui visu!
 Mugesc uraganulu si setea i usuca,
 Neci o sorginte n'aflu si díle 'ntregi de duca!
 De siepte ori se stinse a dílei stea de focu,
 De siepte ori o nópte ardinte i apuca
 Si nicairi nu affu d'adapostire locu,

Unu leu turbatu de fôme in calea loru ragesce,
 Dar glontiulu carabinei de mórte lu-ranesc;
 Unu sierpe ce infecta oribilulu desiértu,
 De lanci si iatagane s'drobitu se svircolesce.
 Obstacolele inse sunt tóte in desiértu.
 Unu palmieru in fine la orisonu se vede.
 Dar póte câ-e o tromba, câ-ci nu potemu a crede
 In esistinti'a plantei p'unu tiermu dogoritoriu.
 Ér cand nu se incéla, ce iute se rapede,
 La umbr'a lui s'ajunga, pribegiulu caletoriu!

Ací e umbra, iérba si o sorginte lina
 Intr'unu basinu de piétra se vérsa cristalina.
 Repaosulu invita pe ambii caletori,
 Descalecu si gustu somnulu 'in umbra la tulpina.
 Fugarii s'adapu singuri, nechiediu adese ori,
 Pascu érb'a aromata. Candu fortiele 'ntremate'
 Li sunt, se scolu, incalecu si ér campii uscate,
 Virgine de verdétia, 'nainte le aparú.
 In giuru câtu ochiulu vede, batu venturi infocate,
 Unflându nisipulu, valuri si vâjiindu amaru.

In valea renumita prin rar'a frumusetie,
 Pe care o scalda Tigrulu cu apele lui cretie,
 Bagdatulu se resfatia bogatu si rapitoriu.
 Ca o mirésa mandra de dulce tineretie
 Cetatea se imbéta de sóre si amoru.
 Câtu de seninu e ceriulu! cum mii de minarele
 Despiciu azurulu splendidu! cum mii de rondurele
 Radu luciulu albastru de zefiri incretítu!
 Ací odinióra se inaltiau acele
 Minuni pe carii tempulu fugosu le-a nimicitu.

Ací dupa deluviu avura moritorii
 Ide'a se ridice unu turnu, sê tréca norii,
 Sê tréca atmosfer'a, s'ajunga pân' la ceriu,
 Eternulu lor refugiu. Dar turnulu, autorii,
 S'au risipitu ca fumulu albastrului eteru.
 Antic'a Babilona, splendidele palate,
 Gradinele suave in aeru suspendate
 Si alu Semiramidei giganticulu mormentu
 Ce s'au facutu? Perit' au, de secolu spulberate,
 Ca totu ce face omulu p'acestu eternu pamentu.

Din faptele umane nimicu nu mai esiste;
 Dar suvenirulu inca la secolu totu resiste,
 Elu singuru ne resbuna, luptandu a fi eternu,
 Candu mintea ne o umple, cum trecemu in reviste
 Cetáti, popóre, lucruri ce secolii concernu!
 Vedeti Natur'a in sa: Ea este inca juna.
 Ací a fost Edemulu, famili'a strabuna
 Ací vediu lumin'a, si secolu au trecutú
 D'atuncea fara numeru, dar splendid'a cununa
 Ce Domnedicu i dete, nimica n'a perdutu!

Aprópe de cetate, p'unu délú alu carui nume
Indica a fi loculu celu mai frumosu din lume,
E in ruini seraiulu unui bogatu emiru.
Gradin'a lui si-scalda picioarele in spume,
Câ-ci Tigrulu o incinge ca unu frumosu safiru
Ací Selim si sclavulu descalecu la o pórtá
Ce cade in ruine, a carei frunte pórtá,
Doi lei ciontiti de man'a vre unui trecatoriu,
Vederea lorú se spune a lui Abdalah sórta :
E mortu ! si caletoriulu incérca un fióru.

Selim nu e in stare ca pragulu sê pasiésca.
Ruin'a portii-i spune ce are sê 'ntalnésca.
Elu scíe-aceste locuri. Ací a petrecutu
Juncti'a lui intréga . . . si adi sê le privésca
Vai ! fara de amiculu pe care l'a perdutu !
Spre unu platanu se duce si de a lui tulpina
Se rédíma si vede, scaldate in lumina,
Cetatea, campii, Tigrulu, si tóte i desceptu
Unu stolu de suveniré din viéti'a lorú senina.
Dorerea si tristéti'a-i se svércolescu in peptu.

Colo este campii'a pe care alta-data
Ei incurau fugarii cu cóm'a resfirata,
Ei rapediau giretulu cum nimeni nu potea,
De vale curge ríulu in albí'a lui lata.
Pe undele-i albastre de câte ori pluteau,
Candu disculu lunei pline se légana pe valuri,
Si sunete voióse s'audu mereu pe maluri,
Candu zefirulu adia prin papura jucandu
Candu pelicanulu striga, si dulcile cavaluri
Pe langa focu la tírle s'audu mereu sunandu.

Ací e si platanulu l'a caruia tulpina
Se ascundeau de sóre, si adíarea lina,
De flori inbalsamita, i mangaiá usioru.
Ací, privindu cetatea scaldata de lumina,
Ei si-faceau projete mari pentru venitoriu.
Un coltiu macaru nu este din totu ce-lu incongióra
Care sê nu-i atítie dorerea ce-lu omóra ;
Ori in catráu se 'ntóree, elu vede-unu suveniru.
Candu sórele mai dulce spre orizonu cobóra,
Din reverie smulge Efraim pe emiru.

Dar ce-i isbí vederea de tresari indata ?
Unu omu cu pasii lancezi, cu fruntea inclinata,
Cu unu toiagu in mana, inaintá incetu.
In flórea barbatíei figur'a lu-aréta ;
Dar fruntea-i incetíta si pasii sei aretu
C'a infruntatu dorerea ce nu se póte spune,
Dorerea care face pe omulu celu mai june
Imbetranitu sê péra. Selim pasí spre elu
Dar muezinulu striga câ-ci sórele apune,
Si omulu ingenunchia ca ori care fidelu.

Finindu-si rogatiunea, se scóla si pasiesce . . .
S'apropia . . . Vedíndu-lu Selim incremenesce . . . .
E Abdalah emirulu, amiculu seu iubitu ?
Séu este a lui umbra ce inca ratacesce
P'aceste dalbe locuri in carii a traitu ? . . .
„Amiculu meu !“ strigara emirii de odata,
Stringandu-se in bratie. „Ah ! bine-cuventata
Acésta dí sê fia !“ Selim strigá plangandu.
Ér Abdalah cu vócea de lacrimi innecata,
Privindu-lu cu iubire, i díse suspinandu :

„De mai traiescu, Selime, nu este pentru mine, —
Câ-ci sum satulu de díle, — ci numai pentru tine :
Doriam odata inca sê vedu p'amiculu meu.
Acum a mea dorintia s'a implinitu vedi bine,
Si potu sê moriu in pace, sciíndu câ bratiulu teu
Mi-va sapá mormentulu, etern'a locuintia.
Alu vietiei mele sóre s'a stinsu, si nu-e potintia
Din nou sê se arete. E tempulu ca sê moru !
Ce sê mai facu in lume, eu care n'am credintia,
Câ tempulu va invinge fatalulu meu amoru ?“

Apoi tacú si planse. Selim tínu tacere.
Tacerea-e ca balsamulu la ori-ce grea dorere.
Vederea lui lu-umple de unu cumplitu amaru.
Élu si-ar fi datu viéti'a d'ar fi avutu putere,
Pe Abdalah sê crutie d'a bé acestu paharu.
Ca dóue triste umbre, ei in seraiu intrara :
Aspectulu lui le face dorerea mai amara.
Colónele-aurite cadu tóte la pamentu,
Potecele de marmuru incepu ca sê dispara ,
Si peste totu tacere adanca de mormentu.

Fontane si bazine de apa sunt secate,
Statuele prin iérba zacu rupte, semenate,
Si liliecii numai strebatu acestu seraiu,
Ce resuná odata de cantece 'nfocate,
De bucuríi voióse ca dílele din maiu.
Ce s'au facutu fugarii cu frêne aurite,
Acele mandre sclave ca róse in florite,
Ce desmerdau eterulu cu cantece d'amoru ?
Viéti'a, bucuri'a, d'ací sunt fugarite
Unu sclavu macaru nu ese acum 'naintea lorú !

Trecandu prin totu seraiulu, dreptu la harem lu-duce.
Dar Abdalah candu intra, figur'a lui straluce,
Ce dulci placeri-i aminta ! Ce dulce suveniru !
Ací sunt respandite ce Asia produce
Mai elegantu : covóre, sofale de Casmiru
Tambure, vase d'auru, arome in bazine,
Si umbr'a ce invita placeriloru divine,
Repaosului dulce, farmecatoriu haremu !
La loculu lorú sunt tóte, dar albele virgine
Nu mai redau viéti'a acestui dragu edemu.

Si Abdalah oftéza vedîndu acéstea tóte.
 A-i aliná dorerea amiculu seu nu póte,
 Că-ci inca elu nu scîe ce trasnetu a trecut
 P'aceste mandre locuri. Neci unu cuventu nu scóte
 Ce ar tînti s'aminte unu dorerosu trecut.
 „Amice, elu i dîse, dorerea ta e mare,
 Dar nu uitá cã tempulu aduce consolare.
 Candu ti-au moritu parintii, sciu cãtu ai suferitu!
 Dar anii dulci invinse hain'a desperare.
 Silesce-te de uita, amiculu meu iubitu!“

„— Adeveratu Selime, dorerea mi-a fostu mare,
 Dar am potutu atunceã sê aflu consolare
 In sinulu Oneisei, in blandulu ei amoru,
 Adî in mormentu ea zace, si nu, nu e in stare
 Nimicu sê me consóle, nu voiu decatu sê moru,
 Că-ci o iubeam, Selime, cum nimenea nu crede,
 Cum nu-si imaginéza de cãtu celu ce me vede.
 A smulge suvenirulu din anima-mi nu potu.
 Acuma sum ca mirtulu din splendid'a livede,
 Candu e lovitu de tresnetu, si mistuitu de totu.

(Finea va urmá.)

Gr. H. Grandea.

CEEA CE LI PLACE FETELOR.

(Novela. Urmare.)

La o astfelu de solenitate reapucãmu firulu intemplamintelor nóstre, judele cercualu serbédia diu'a onomastica a ficeii sale — Lucretia. Cãti inteliginti din locu si din pregiuru, toti sunt de fatia. E sér'a la nóue óre, óspetii toti siedu la mésa, potemu face cunoscentia cu densii.

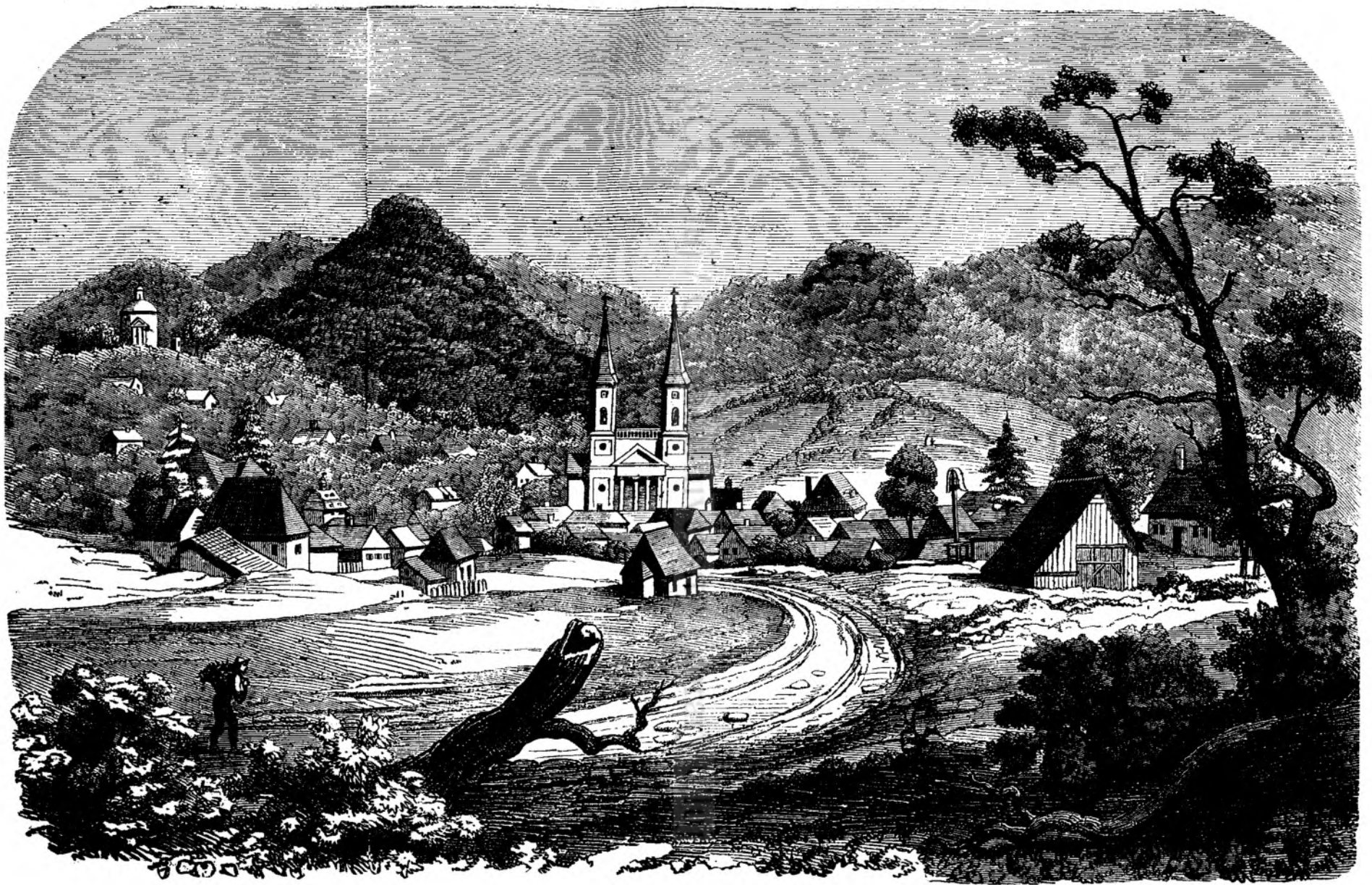
In fruntea mesei siede soci'a dlui jude cercualu, o femeia cam de patrudieci de ani, carea inse ar aprehendá cumplitu, de cumva n'ai anumerá-o intre femeile tenere.

Langa dens'a e domnisiór'a Lucretia, fic'a dlui jude cercualu, o fintia de totu curiósã. Peru-i negru erá taiatu rotundu si in disordine poetica i inundulã grumadii incinsi de o prima rosia. Pe mani avea manusi albe ce neci la cina nu le trase josu. Altfelul domnisiór'a Lucretia e o féta fórté culta, ceea ce nu e mirare, cã-ci doi ani de díle a petrecutu intr'unu institutu de crescere la Oradea-mare. Cultur'a ei constã din urmatórele: a cetitu vre o dóue sute de romanuri si vre o dóue míi de poesii bune rele; scîe „parlá“ ce-va francesce, si pricepe binisióru nemtiesce. Ce e dreptu, romanescce nu scîe de locu si neci nu voiesce sê invetie, cã-ci dupa parerea domniei sale, limb'a romana e inca pré-

neculta si nu poti esprime prin dens'a vr'o ideia mai sublîma. Afara de aceste domnisiór'a Lucretia e artista mare, celu putînu asié i dícu parintii, si noi trebuie sê credemu acésta, macaru si din delicatetia. Da, artista, si inca de dóue ori artista, antãiu in art'a musicalã: cãtu e diu'a batea fortepianulu necontentitu, — a dou'a óra in art'a poesiei, ea compunea peesii, se intielege de sine, cã in limb'a magiara, cãtu e diuliti'a totu fantasã si amblã cu cerus'a in mana; apoi dens'a neci nu vorbiã ca alti moritori, ci totu in limb'a poetilor, de esemplu. cand altulu ar fi disu: „Sórele a apusu,“ — ea ar díce asié: „Majestosulu rege alu azurului firmamentu cerescu, prin radiele sale aurie acuma si-tramite ultim'a sa sarutare vãilor plãpãnde si muntilor carunti.“ Din aceste speru cã s'a convinsu ori si cine, cã domnisiór'a Lucretia erã o féta fórté culta. Apoi afara de cele insirate mai susu avea si acea cerintia a cultu-rei moderne, cã despre economiã nu avea neci ideia. A se uitá prin culina e ce-va dejositoriu pentru o dómna crescuta in cultur'a moderna.

Langa domnisiór'a Lucretia vedemu unu omu fórté renumitu, corespundintele toturor foilor — magiare; nu cugetati inse cã e magiaru, e romanu, dar sê nu i o spuneti acésta, decumva nu doriti sê ascultati nesce injuraturi grosolane. Numele lui poeticu tradusu in romanescce e Ovidu Zefirescu. Numele „Ovidu“ si l'a alesu, pentru cã Ovidu a fostu poetu mare, apoi si densulu tîne multu la talentulu seu poeticu, si daca poesí'a ar depinde de la marimea nasului, apoi atunce domnulu Ovidu Zefirescu ar fi fostu poetu mai mare decãtu strabunulu Ovidu, cã-ci densulu avea nasu fórté mare, — cu tóte aceste se gaseau ómeni, cari díceau, cã e — fara nasu. Ér numele „Zefirescu“ l'a primitu, pentru cã poetii amintescu adese ori zefirulu celu linu. Altfelul numele lui romanescce originalu erã „Tóderu Dêrlóga,“ dar acesta n'ar fi sunatu frumosu mai alesu in foile magiare. Trebuie inse a recunósce, cã domnulu Zefirescu e o persóna fórté stimata in giurulu acela; toti se temu de pên'a lui cea agera, cã-ci densulu referédia la jurnale despre tóte balurile, petrecerile; densulu scrie cine a fostu regin'a balului, cine a rostitu toastulu celu mai frumosu; elu bucina in lumea mare, cã acesta séu acela ce patriotu mare e, séu ce pecatu patrioticu a facutu scl. scl. Scrie versuri lirice, epice, didactice, umoristice, cum i vine. Precum díce, e escelinte in prosa, si clasicu in poesía, — afara de aceste e oratoru mare, elu spune toasturile cele mai eclatante bombastice. Despre poeti are

Bai'a-spria. (Vedi pagin'a 320.)

acea ideia curioasă, că aceia nu se potu portă ca alti ómeni, deci si densulu ambla cu perulu spêrlitu, face o fatia ce par' că ar dice, că in capulu lui e filosofi'a lumei, naframa la grumadi — ca toti genii — neci elu nu pórta, colorile vestmintelor sale nu consuna de locu si acele sunt cam rele, că-ci — precum spune elu — geniilor nu li pasa multu de esterioru. Câte odata vedi, că se trage din societate intr' unu anghiu si acolo însémna ce-va, de-lu intrebi: că ce? respunde că o ideia minunata, ce merita unu galbenu. Elu, carele in viéti'a sa n'a vediutu neci unu poetu, e de parerea, că poetulu trebuie sê fia escentricu in tóte, si din asta deduce, că toti poetii sunt betivi, pentru acea si densulu se imbéta totdeauna cand prinde a serie ce-va, adeca — precum dice elu — a conversá cu Musele. Altfelu densulu bé si de altadata, si cand cine-va i spune sê nu beie atâta, respunde că beti'a e semnu de genialitate. Odata s'a intemplat, că urindu-i-se a bé singuru singurelu, a chiamatu la sine demanêti'a unu plugariu si i-a platitu lucrulu de o di, numai ca sê beie cu densulu tóta diu'a.

Nu departe de acestu barbatu renumitu siede amicu meu Florianu. Acesta e fôrte bunu pruncu, inse precum se dice „minunatu intre santi.“ Nu credu sê esiste omu mai confusu decâtu densulu in tóta Europa. Densulu e mare istoricu, pana-e lume totu in chilía siede si cetesce; politic'a pentru densulu e o nebunía, ér intemplârile de di numai nesce secature; daca se pune intre atari foliante mucedîte, nu-i pasa de nimica, intr'atât'a încátu odata n'a mancatu trei dîle dupa olalta, numai pentru că s'a uitatu a mancă.

Decumva cand si cand merge pe strata, si-trage pelari'a pe ochi si nu observédia pe nimene, că-ci si atunce e cufundatu in scrutâri istorice. Eu lu-cunoscu bine, pentr' acea neci nu asceptu sê me salute, sciindu că indesiertu asi asceptá, deci lu-agraiescu de locu. Dar odata salutandu-lu pe strata, nu me cunoscù de felu, cu tóte că sum celu mai intimu amicu alu lui, — si mi-dise totu „Speptate Domnule!“ Abié si-abié lu-potni capacítá, că cine sum, densulu mi totu respundea, că nu tîne minte sê fia avutu onóre a me vedé candva. In fine totusi prevediù gresiél'a, dar se rogá de iertare, că-ci n'a facutu cu voi'a, ci pentru că nefiindu la elu demultu, m' a si uitatu, — cu tóte că înainte cu o di fusei la elu, si mi-cetise trei óre dupa olalta din disertatiunea sa intitulata: „Despre originea românilor.“

(Va urmá.)

Iosifu Vulcanu.

S a t i r' a.

III.

Nimeni nu ar' fi potutu a-si bate jocu ne-pedepsitu de unu cetatianu, si cu atâta mai virtosu de unu patriciu, si inca si mai pucinu de imperatori séu de corpuri intregi ale statului. Satir'a nu potù a se atinge de nimeni in concretu séu in persóna, nu cutediá neci insusi de a face alusiuni, se marginì a batjocóri numai ridicolulu in abstractu, si câte o data si vitiulu; inse se ferì tare de a face alusiuni. Speci'a acésta de satira se formá in Roma, si aci se cultivá si se intinse, că-ci numai Roma in anticitate reunì, dupa antecedintiesale, conditiunile si poterea de a infrená cuventulu pana la censura. Roma in cele mai dupa urma ale sale representá despotismulu si censur'a; unde Atena in ultimele sale representá anarci'a, demagogi'a si licenti'a cuventului. De aceea credu că Quintilianu dise „*Satira quidem tota nostra est*, adica Satir'a intréga este a nóstra (a Romanilor); nu că dóra unu barbatu de eruditiunea lui n'ar fi sciutu că Grecii au fostu avutu satiristi, ci vru sê arete că acésta specia de satira de a nu atacá persónele este inventiune romana.

Fara a enumerá pe autorii satirici ai Romei, ne marginimu a dice că cei mai de frunte fura Horatú si Juvenalu. E de cadrulu altui articolu de a face comparatiune intre acesti doi poeti satirici si de a analisá scrierile lor. Doriitorii de a se instruí in literatura voru poté citi pe Laharpe. Horatiu si Juvenalu se ferira de a face satire politice, critic'a lor se marginì intru a batjocóri numai pe cei fara putere; celu din urma pe femei le tractá fôrte amaru, uitandu că mam'a sa a fostu o femeia. Pe patricieni si pe imperatori nu numai nu i au criticatu ci i au si adulatu. Satir'a Romanilor cu unu cuventu fù pagana.

Veni inse si adeverat'a satira . . satir'a crestina ce avù cu totulu alta misiune. Inceputulu ei nu potea avé locu in anticitate de câtu in Israelu. Inaintea coruptiunii profetii n'avura de câtu lacreme, elegii doreróse, aspiratiuni la mantuirea societâti, critica din inima de frati, de parinti; candu inse fù de neaperata necesitate de a veni batai'a, pedéps'a; candu celu asteptatu, celu doritu de atâta secolu aparù cu putere de susu, acesta ca adeveratulu cuventu si fiu alu lui Domnedieu venì sê consóle pe cei ce plangu, sê apere pe cei fara putere si impiati; pentru densii numai avù lacreme si simti dorere; pentru poporulu Lazaru ce jacea pe

gunoii, se puse înaintea potentilor; pe elu lu trase afara din mormentu la viéti'a: ér' pentru preocupetii si tiranii poporului luà în adevéru biciulu si i scóse afara din templu, restornându-le mesele de trafic; satir'a crestina de la Din-sulu avù începutulu: elu spuse fariseiloru potenti câ inghitu camil'a si strecóra tîntiarulu; elu i asemenà cu mormintele spoite pe din afara si pline de putrediune în intru; elu cutedià a calificà pe Herodu organulu Cesarului cu numele de vulpe: elu protestà în contra patriciiloru Romei aretandu câ nu sunt ei tati, ci unulu singuru, celu din ceriuri, e Tata alu tuturoru. Poti sê combati, sariristule, pe potentii impilatori, si sê aperi pe cei impilati? arma-ti satir'a cu adevéru, cu verulu cuventu, si satir'a ta nu va fi pagana. Afa inse, séu póte câ o scii ca si mine câ satir'a crestina într'unu capetu alu carierei sale n'are de câtu staululu dreptu léganu, boulu si asinulu simbolulu labórei dreptu ajutóre parintiloru, si în celalaltu capetu cunun'a de spini si pana în urma Golgot'a si Crucea; si de aceea ti-vine mai comodu de a te armá cu satir'a pagana în contr'a celoru fara potóre si cadiuti. Dâ în contra inemicului secularu ce stâ la hotarele patriei, acolo rapede fulgerele cuventului, ér' nu în fratii tei de aceea si natiune cu tine. Ti-e frica, miserabile paganu sê fi crestinu, ti-e frica sê fii apostolu alu adevératului cuventu, pentru câ scii fórte bine câ cuventulu si Fiiul lui Domnedieu a dis'o curatu pe întielesulu tuturoru: „Celu ce va sê viia dupa mine, sê se lapede de sine si sê-si ie crucea sa.“ Crucea lui Cristu adica, crucea dreptului, crucea martirului, ér' nu aceea ce astépta pe scelerati si pe telhari. Ve e téma de crucea lui Cristu; si de aceea ve puserati a ve face propagatori de alte doctrine, de alte religiuni; si de aceea ve armati cu calomni'a, cu minciun'a în contr'a celoru ce voiescu a-si aperiá proprietatea, onórea familielor, religiunea si persón'a.

Terminâmu acestu articolu citandu câte-va si din Marmontel despre satira.

Elu mai imparte satir'a în alte dóue ramure: în satir'a de moravuri si în satir'a de vitiuri si éta cum se esprime.

„Sarir'a generala despre moravuri se apropia mai multu de comediá: este inse acésta diferentia: poetulu în cea d'antâiu si-descrie ca Juvenalu si Horatiu modelulu idealu ce i stâ facia în cugetarea sa, si i face tabelulu; unde în comediá poetulu si-personifica originalulu si lu tramite pe teatru spre a se anuntiá si a se

descrie elu însusi. Horatiu spune ce face avarulu, Plautu si Molière încarca pe avaru de a ne aretá si a ne spune elu însusi ceea ce face.

„In satir'a personala primulu din ómeni este fara contestatiune Aristofane; farcioru nerusínatu, grosolanu si basu, este vehementu, tare, energicu, plinu de o sare acra si muscatóre, de o fecunditate, d'o varietate si d'o rapiditate nespuse în sagetele ce rapede fara consciinti'a; si de ar' fi atacatu numai feloni'a, insolenti'a, aviditatea, rapirile functiunariloru, necredinti'a loru, si órb'a mladiere a poporului de a se lasá a se conduce de friponi si de furi, Aristofane ar' fi meritatu póte laudele ce singuru si-face*) inse turbarea lui în delatiune lu-impinse paua la infami'a caracterului de delatoriu; si cu aceea si impudentia si turbare sê rapedi si asupra meritului, innocentiei si virtutii: calomniá pe Socrate, persecutá pe Cleonu; si acést'a va fi în eternu rusínea nu numai a lui, ci si a Atenei ce l'a suferitu.

„Amu dis'o în articolulu Allusio si o mai repetu, câ si de am presupune câ satir'a personala ar' fi folositóre si justa séu cuvenita, meseri'a de satiricu personalu este odiósa, câ-ci satiriculu atunci, implinesce functiunea de executoriu, de carnefice. Unu furu merita de a fi pedepsitu séu insemnatu; man'a inse ce-i aplica ferulu ardietoriu, cu care lu inferédia, devine odiósa.

„Molière si-a permis numai o data satir'a personala în scen'a lui Trissotin, si numai asupra unui simplu ridicolu; se cuvine inse a scii câ ideea acestei scene nu este a lui Molière, ci Despréaux i-a insuflat'o.

„De atunci inca si-luara drumu si altii de a-si permite cu nerusínarea lui Aristofane si fara talentele acestuia a pune satir'a personala si calomniósa pe teatru francésu; inse totdeauna calomniatoriulu a fostu pedepsitu de opiniunea publica, si oprobiulu nu s'a mai stersu de pe numele lui.

„In câtu pentru satir'a generala despre vitiuri, nimicu nu este mai inocentu si mai iertatu de câtu acést'a. Satir'a vitiuriloru nu face de câtu a ni le descrie, si stâ la noi de a ne ferí si departá cum sê nu semenâmu loru. Acést'a se vede în toti timpii si pe la tóte popórele. Poetii greci din periodulu alu treilea au pus'o pe scena. Latini i imitara . . .“

*) Pana a-lu laudá altii se lauda singuru, dupa cum facu buna óra si ai nostri, ce n'au nici unu meritu de câtu de a se laudá singuri.

Despre satir'a personala mai adaogemu si noi ce-va. Acést'a nici o data nu aréta pe autoriu in starea normala. Omulu este orinebunu ori superatu candu o face. Nebunii séu bufonii de pe la curtile suveraniloru si mai mariloru antici si de mediulu evu au abundatu in totdeauna in satir'a personala si insusi in contra facatoriloru loru de bine, si candu domnulu e desfrenatu, ie si nebunulu patenta séu voia de satiristu personalu, séu satiristulu personalu ie patenta de nebunu, de a batjocori adica lumea nepedepsitu. Astfelu s'au vediutu nisce asemenea nebuni séu bufoni si in republicele corupte, unde poporulu coruptu este suveranulu, precum si in timpi de anarcia. Acestea pentru nebunii patentati.

In câtu pentru cei superati, acestia se judeca dupa natur'a desdemnului séu superării loru. Daca autoriulu e superatu in persón'a sa, in interesele sale, satir'a lui e o resbunare personala si póte fórte adesea sê fia nedrépta, plina de patime, plina de trivialitâti; ér' daca superarea lui provine din spectacolulu nedreptâti, impilării, vitiului, din spectacolulu suferintieloru generali, din dorulu câtra poporu, câtra natiune, câtra omenirea suferitóre, atunci câtu pentru satiristulu ce cutédia a bate vitiulu de pe tron, si din templu, ce cutédia a inferá in persóna pe impilatoriulu, pe cutrupitoriulu natiunii sale, si a-si espune libertatea si viéti'a, satir'a lui lu inaltia pâna la eroismu si la martiriu. Poti sê bati pe Herodu si pe Cesaru, si pe Caiafa in persóna? fă-o, fratele meu, si atunci vei urmá marelui si divinului Maestru alu satirei personale crestine. Arma-te cu biciulu si dá afara pe speculatori din templu, arma-te si insusi cu ciomagulu, si pune laciulu de botulu ursului, si nu lu lasá sê prepare anarcia in tiéra si sê primésca pe Kyriarchulu si pe reprezentantii natiunii cu țigar'a in gura. La tóte impregiurările inse fii justu, nu calomniá nici insusi pe Ursu; spune adeverulu si nici o data minciun'a. Nu face pe furu ucidiatoriu; dî Ursului ursu si vulpei vulpe, si caprei capra; nu face pe capra nici lupu nici domnu.

Bateti spre esemplu defectele morali, faptele ómeniloru fortii, violării, cabalei; nu inse si defectele loru corporali, spuneti faptele vitiiosului, intrigantului, ipocritului, sceleratului, ciarlatanului, impostoriului, laoplanului, dati-le pe facia, daca le sciti, cu man'a pe anima, spre a-i cunósce lumea si a se ferí de dinsic; faceti-le reu, daca voiti, câtu poteti, nu le faceti inse binele ce nu lu merita, asuprindu-i cu câte n'au facutu séu legandu-ve de defectele loru natu-

rali de care nu sunt ei solidari. Ce aveti cu ochii orbului, cu urechile surdului, cu limb'a mutului, cu chiel'i'a chielului, séu cu cocósi'a ghibosului? Sunt ei solidari de defectele lor corporali? ce aveti cu famili'a loru, cu copiii loru, cu casele loru? Pentru ce ve faceti mai rei si mai injusti decâtu dinsic?

Si tu poporule ori-care vei fi, ce te dicit suveranu, in ori-care gradu de coruptiune si de paganetate vei cadé; ori-unde te voru duce orgiele lui Bacu si ale Venerei, adu-ti a minte câ poporulu Atenei in tóta coruptiunea lui din urma si paganetatea, permitea bufonilor sei de a-lu batjocori, séu de a batjocori pe cetatienii virtuosi numai pe la capetulu tómei in serbatorile Leeneene candu Atenienii erau singuri intre dinsic, candu portile cetâti erau inchise la strainii din afara; ér nu si in serbatorile Dionisiali, candu cetatea erá plina de straini.

Si daca amu dísu câ satir'a personala aréta pe autorulu ei câ nu este in starea normala, câ adeca acést'a este ori nebunu ori superatu, terminu cu a urá pentru fia-care individuu minte intréga si demnitate, cum si fericirea de a nu cadé in tentatiuni si superári ca sê se afe in nevoia, séu de a-si resbuná, séu de a se aperá. Ér' pentru popóre facu urári, de a nu cadé pe dinsele nici cutrupitori si usurpatori, nici impostori, nici laoplani, nici demagogi, nici ciarlatan, nici impilatori, ca sê nu aiba nevoia sufletele drepte si eroice de a-i combate séu de a-i desmascá.

J. Heliade R.

Bai'a-spria.

Bai'a-spria e unu orasielu ce zace in partea de média-nópte-resaritu a comitatului Satu-mare, aprópe de Bai'a-mare, si e renumitu despre bâile sale. Are o situatiune fórte romantica, zace intr'o vale incungiuurata de munti, in partea resariteana sierpuiesce unu riu sprintenu, numitu Sasariulu, care mana feliuritele mori ce sunt de lipsa la demicarea si topirea metatelor scóse din bâile de langa orasiu. Economí'a de campu acolo nu pré infloresce, de órace hotarulu orasiului e fórte muntosu si acoperitu de paduri, cari producu castanie fórte multe si bune. Numerulu locuitorilor e 6—7000, cari cea mai mare parte se ocupa de cultivarea háilor. Dupa natiunalitate locuitorii se impartu in romani, nemti si unguri. Ilustratiunea nóstra de pe pagin'a 317 infatísiedia orasielulu acesta de câtra apusu.

GAETANO SFERRA.

Novela de A. Dumas.

(Urmare.)

„Diu'a, nóptea veniá la mine in prinsóre, sê me affe órecumva nepregatitu, si sê me intrebe. Si judele usioru potea face acést'a, pentru cá din chill'a mea se deschidea o usia in capel'a celoru condamnati spre mórte, chiai'a acestei usie erá in manele lui; inse eu am remasu consecinte, statornicu, am negatu tóte.

„Mi-tramisera unu spionu in prinsóre, care mi-se plangea de unu asemene necasu ca si mine, si mi-vorbiá, cá si elu ca si mine a ucisu unu omu, si cá si elu ca si mine astépta judecata. Lu-compatimiam pentru sórtea lui amara, ce are sê-lu ajunga, dar eu — i diceam lui — sum leniscitu in tóta privinti'a, pentru cá sum nevinovatu. Intr'o demanétia spionulu fú straportatu in alta chilía.

„Dupa acusarea cersítoriului, se 'ntemplá o impregiurare nefavorabila pentru mine: in gradina midedura de urma. Mi-au asemenatu incalciamintele cu ea, si observara cá sunt asemine in tóta privinti'a. In man'a mortului au remasu nisce peru din capulu meu, si asemenandu-lu cu perulu meu, nimene nu se potea indoí, cá se nu fia chiaru acel'a. Advocatulu meu miretá inocinti'a luminatu, dar judele a aretatu si mai luminatu cá eu sum ucigatoriulu, si asié me judecara la mórte.

„Asié leniscitu mi-am ascultatu judecat'a de mórte, incátu neci sprincenele ochiloru nu le-am miscatu, inse — continuá Gaetano - - se potea observá intre cei de fatia atare murmuru. Vedeam cá multi se indoiescu in dreptatea sentintiei; mi-am intinsu man'a dupa crucea, ce erá pe parete si am strigatu: Omenii me potu judecá, acést'a inse m'a eliberatu.

— Asié facusi, fiule? — intrebá parintele Girolamo, care tremurá de tentarea lui ddieu.

— Nu pentru mine facui acést'a, parinte, ci pentru Lena. Eu nu me temu de mórte, te vei convinge dta, care vei fi de fatia la adormirea mea — díse Gaetano — inse prin judecat'a mea de mórte Lena erá deonestata. Apoi neci nu scíu, ce sperantia debila mi-strigá din adunculu animei, cá voiu fi liberu inca odata.

Parintele Girolamo response moribundului cu o rogatiune lina. Gaetano se uitá palidu cátra eremitu, care ingenunchiá pentru pecatele altuia. Se vedea cá si-a pierdutu lumin'a ochiloru, si elu insusi se sentiá fórte debilu.

— Inc'o lingura din beutur'a aceea, capitane, — eschiamá cátra mine — si dta, parinte, asculta-me mai incolo; n'am multu tempu de pierdutu; dupa aceea ne vomu rogá lui ddieu.

I dedui inca o lingura plina din beutur'a numita,

care si acuma avú aceeasi potere ca mai 'nainte. Sangele i se aduná éra in fatia, si éra i straluceau ochii.

— Unde am statu numai? — intrebá Gaetano.

— Dta fusesi judecatu la mórte, — responsei.

„Da. — M'au dusu inderetru in prinsóre. Am avutu inca trei díle, pentru cá, sciti dvóstra, intre judecat'a de mórte si esecutare sunt inca trei díle.

„In diu'a d'antáiu notariulu tribunalului veni la mine, sê-mi citésca sentinti'a de mórte. S'a incercatu in totu modrulu a me suatui ca sê-mi marturisescu pecatulu, dícundu cá voiu capetá alta pedépsa, si aducea multe giurstári favoritóre pentru mine.

„Nu-ti potu marturisi crimea — i responsei — care nu o-am facutu. Si esíndu de la mine notariulu, erá fórte maniosu pentru cerbicí'a mea.

„Intr' alta dí veni rondulu la preotu. Si lui i-am negatu tóte. Si acést'a a fostu dóra si mai mare pecatu, decátu celu d'antáiu.

Girolamo s'a miscatu.

„Parinte! — continuá Gaetano — Lena mi-dícea in totu tempulu, cá de voiu mori inainte de ea, atunci ea va merge in claustru, si se va rogá in tóta viéti'a sa pentru sufletulu meu. Si eu tieneam séma la acést'a.

„Parintele m'a lasatu in convingerea cá sum nevinovatu; si candu mi dedú sarutarea de pace, audii cuventulu acést'a de pre budiele lui: Martiru! Lu-intrebai, candu lu-voiu mai vedé. Elu mi-promise cá me va cercetá inca in nóptea venitória.

„Sér'a la patru óre mi-se deschise usi'a, care comuncá in chilí'a condamnatiloru, si intrá la mine unu barbatu.

— „Ei bine! — eschiamai observandu-lu — v'ati convinsu odata, in fine, cumca m'ati judecatu fara de nici o vina?

— „Ba, — response barbatulu — scíu bine cá dta esti omoritoriulu, inse eu am venitu ca sê te eliberu.

„Cugetam, cá acést'a e unu altu spionu, prin care vreu a scóte secretulu din mine; pentru aceea eu i-am respunsu cu unu surisu despretiuitoriu.

„A venitu mai aprópe cátra mine, si mi-a datu in mana o epistola, care suná:

„Crede tóte ce-ti va spune omulu acést'a, si fá tóte ce-ti va demandá. Lena.“

— „Dta ai castigatu epistol'a acést'a prin ce-va fórtia neomenósa séu prin vre-o tortura! — eschiamai cátra barbatu, facandu din capu — Lena n'a scrisu de voia buna ordurile aceste!

— „Lena de buna voia a scrisu ordurile aceste. Lena m'a rogatu sê te eliberu, si eu vreu a te eliberá. Vrei dta sê me asculti si sê traiesci? séu remani cerbicosu si vrei sê mori?

— „Dar ce am se facu? — intrebam.

— „Asculta dara! — continuá barbatulu pasíndu chiaru langa mine si asié linu vorbiá, in cátu mai nu-

Iu întielegeam — urméza dta orbu proieptulu ce-ti dau, nu te cugetá de felu la elu, si asculta-me, si viéti'a dtale va fi eliberata, precum si omeni'a Lenei.

— „Vorbesce!

„M'a eliberatu din lantiuri.

— „Ací e unu pumnariu, tiene-lu; esi pre usi'a acést'a, fugi cu iutíme la cafan'a cea mai de aprópe, cunósce-te cu cei de acolo, apoi impunge pumnariulu acest'a in pieptulu omului celui mai bravu, lasa-lu in rana, apoi fugi, rentórce-te in prinsóre!

„Tóte le pricepui. Mi-se suíá perulu in verfulu capului, din tóte partile trupului mi-curgeau sudori reci si-mi acoperiau fati'a cu totulu. Barbatulu acesta s'a vendutu prin banii Lenei — socotiam — si ea n'a aflu altu modru ca sê me elibere decátu prin o alta ucidere.

„M'am indoitu cam unu mormentu; dar' venindu-mi in minte libertatea, Lena, si fericirea, am apucatu din man'a barbatului streinu pumnariulu, si am fugitu ca unu nebunu; am ajunsu la cafan'a grecésca. Intre ómenii de aici aveam multi cunoscuti, fatia straina nu vediui numai pre dta, capitane! Pentr'aceea tie-nendu câtra dta, ti-am impunsu pumnariulu in pieptu; dupa indrumare lu-lasai acolo, si eu am fugitu inderetru. Peste câte-va mominte éra am fostu in prinsóre; barbatulu strainu mi dedù éra lantiurile, a inchisu usi'a, si a disparutu. Diece mominte au fostu destulu pentru tragedi'a acést'a.

„Asiu fi cugetatu, câ m'a torturatu ce-va visu reu, daca nu mi-ar' fi fostu sangiósa man'a. Mi-o-am stersu de pamentulu umedu alu prinsórei, si asteptam.

„Partea cea mai mare a dílei si a noptii, precum poteti cugetá si dvóstra, o-am petrecutu in lenisce, nu mi-am inchisu nici ochii. Am vediutu sórele apunendu si resarindu; diu'a acést'a érá sê-mi fia ultima. Audiam cum suná totu patrariulu si tóta ór'a in orologiulu din capela. In fine demanéti'a la siese óre, atunci, candu cugetam, câ numai 24 óre mai am inca, se deschise usi'a, si intrá preotulu.

— „Fiule! — eschiamà omulu acestu bravu, pasîndu in prinsóre — fii cu sperantia buna, ti-aducu o veste imbucuratóre pentru tine. Unu omu imbracatu ca tine, asié de mare si in asié etate ca tine, cu unu cumentu asemene tîe, pre care toti lu-tienu, câ esti tu, a ucisu ieri in usi'a cafaneci grecesci pre unu capitaniu sicilianu, si a fugitu fâra sê scie cine-va câ unde?

— „Eu, parinte! — i respunsei, prefacundu-me a nu cunósce folosulu, ce va trage judele din intemplarea acést'a in favórea mea — eu numai cu o ucidere vedu mai multu, si nu precepu, ce folosu voiu avé eu din acést'a?

(Finea va urmá.)

VI. adunare gen. a asociatiunii trans.

Alba-Julia 28 aug.

Domnule Redactoru! Conformu promisiunii mele am onóre a Te insciintiá despre lucrările mai momentóse ale adunării gen. a asociat. trans. tînuta in anulu c. aici. — In díu'a d'antâia se tînú chiamarea spiritului santu in amendóue besericele romane, celebrandu pré iubittii nostri metropoliti. Dupa missa urmara visitele, apoi dupa média-di se tînú o conferintia preliminară. — In alta-dî cam pe la nóue óre, barbati nostri de frunte la intrare toti fura primiti cu: sê traiésca. Apoi presiedintele deschise adunarea cu o vorbire nu atátu artistica, câtu usióra de întielesu. Secretariulu II, bibliotecariulu si casieriulu cetira reporturile lor. Dupa acést'a se alesera trei comisíuni, un'a pentru esamianarea socotelelor, alt'a pentru bugetulu an. venitoriu si a trei'a pentru inscrierea membrilor noi. In fine domnii Cipariu si Dr. Hodosiu cetira disertatiunile amintite in nrlu trecutu. (St. d. corespundinte ni va iertá, câ estragandu in nrlu trecutu intemplările cele mai momentóse din siedinti'a d'antâia dupa corespundinti'a dsale, de asta-data nu le mai repetímu. Red.)

Alba-Julia 30 aug.

In siedinti'a a dóu'a referintele comisíunii pentru socotele d. Cumanu ceti reportulu comisíunii. Socotelele se gasira in ordine buna si adunarea aduse casieriului multiamita. Totu odata se decise, ca de acuma inainte casieriulu sê pórté socotelele in valuta astr. In privinti'a modului de a incasá banii de la acei membri, cari platescu fórté neregulatu competintiele lor — se escà o disputa, pana ce in fine ía propunerea dlui Densusianu se decise, ca competintiele de membru sê se incaseze ca pan' acuma, inse pana la venitórea adunare gen. sê se compuna list'a celor ce n'au platitu, list'a acést'a apoi sê se publice, ér cei insíratu acolo sê se deschiare membri esíti din Asociatiune.

Dupa aceste veni la ordine, cum sê se venda actele asociatiunii? Parintele Metrop. Siolutiu propuse, ca actele sê se tramita la colectanti si apoi aceia sê le venda. Dlu secret. Rusu respunse: colectantii nu sunt destulu de activi in caus'a acést'a. Canoniculu Negrutiu aperà pe colectanti. Dlu Bobu propuse ca sê se deie membrilor gratis, care propunere inse se respinse. Dlu Densusianu propuse ca pretiulu actelor sê se incaseze de odata cu tacsă. In fine se decise, ca actele sê se venda.

Dlu dr. Bobu ceti reportulu comisíunii pentru bugetu. Cu ocasiunea acést'a veni pe tapetu tiparirea actelor si prin asta o cestiune fórté interesanta, adeca fói'a cea de multu dorita. Dlu dr. Maioru fú de parere, ca actele sê nu se mai tiparésca. Presiedintele, parintele metropolitu Siolutiu si altii spriginira tipari-

Ce e nou ?

rea, pentru cuventulu ca in acele sê se pastreze pentru posteritate tôte actele asociatiunei. D. dr. Maioru inse se scolà de nou si si-intregi propunerea astfelu, ca in locu de acte asociatiunea sê edee o fôia literaria. Actele — dîse dinsulu — nu le cetesce nime, ér' fôia o'aru ceti-o toti cu multa placere. Canoniculu Cipariu se dechiarà la aceste câ dinsulu ar' fi gata de locu a incepe o fôia filologica si istorica, déca ar' fi spriginitu. Apoi in privinti'a fôiei se escà o disputa fôrte interesanta, si mai multi si-descoperira parerea pentru edarea ei. In fine inse edarea fôiei se amanà ad *calendas graecas* si se decise ca actele sê se tiparésca intocma ca pana acuma.

D. dr. Hodosiu pofiti ca reportulu comisiunei pentru bugetu sê se cetésca din punctu in punctu. Dupa cetire se primi : 1.) Pentru secretariulu alu II-lea 200 fl; 2.) Pentru unu juristu, ca ajutoriu in cancelari'a asociatiunei, 100 fl.; 3.) Pentru spesele cancelariei 150 fl.; 4.) Pentru trei juristi de la universitãtile din Pesta si Viena câte 100 fl. si 80 fl. pentru unulu alu patrulea din Transilvania. 5.) Pentru doi pedagogi, cari se voru tramite la Praga, câte 300 fl. si 50 fl. spese de caleto-ria. 6.) Pentru unu technicu 300 fl.

Dnulu Berghianu, referintele comisiunei insarcinate cu inscrierea membrilor noi, ceti list'a celoru intrati de nou. Apoi se alesera membri onorari dd. Gottfried Müller, profesorulu la academi'a din Sabiu, si Paulu Istvánfy, profesorulu la academi'a din Clusiu. In fine se decise ca adunarea generala in anulu venitoriu sê se tiena la Clusiu in 26 Augustu cal. n.

Acum ar' fi urmatu cetirea disertatiunilor ddlo-ru Rusu si Densusianu, dar fiindu câ se pierdù multu tempu cu dispute de lana caprina si cu alte secature, (de esemplu, câ sîrele in actele Asociatiunei sunt pré rare etc.) pentru imboldîrea si a altora spre a se pre- gati si pe anulu venitoriu cu atare disertatiune, se decise, ca cele dône disertatiuni sê nu se cetésca, ci sê se tiparésca in actele asociatiunei, cari, precum spuse d. dr. Maioru, nu le cetesce nime.

In fine presedintele inchise adunarea, ér' d. Axente multiam presedintelui pentru conducerea cea intielépta.

Éca pe scurtu lucrãrile mai momentóse ale adu- nãrii tînite la Alba-Julia. Totu am acceptatu, ca cine- va sê-si innaltie graiulu si sê aduca la desbatere caus'a unificãrii miliónelor de ortografii ale nóstre. Anu s'a fos- tu decisu ca sê mai acceptãmu unu anu, éca anulu trecù, fara a se face ori câtu de putînu in treb'a asta. Afara de dlu Cipariu nime n'a vorbitu despre acésta cestiune ardiétore. Séu sê mai acceptãmu unu anu? Séu fiindu câ la Bucuresei s'au facutu óre-si cari-pasi in privin- ti'a acésta, noi sê stãmu cu manile in sinu.*) — u.

*) Cele amintite in epistol'a privata, dorere, nu au sositu, tramite-ni-le câtu mai curendu.

** (Majestatea Sa Imperatés'a,) impreuna cu prun- cii imperatesci, domineca in 2 sept. s'a re'ntornatu éra- si in capital'a imperiului.

** (Din Oradea-mare) primimu scirea placuta, cumca dintre ténerii romani de la academi'a de acolo trei insi facura esamenele de statu cu succesu stralu- citu, anume: Emericu Papu, Vasiliu Popu si Teodoru Nyéky, pentru cei doi din urma zelosulu partinitoriu alu tenerimei nóstre dlu canonicu Ioanu Popu avù bu- netate a depune tacs'a esamenelor, câte 21 fl 40 cr. pentru unulu.

** (Unulu din junii nostri poeti,) dlu Vasiliu Bum- bacu lucra la o epopeia poporala in dône-dieci si patru de canturi sub titlulu: „Petrea Catierei.“ Suetulu tra- tédia despre unu resboiu eroicu si romanticu, in care Petrea Catierei se lupta cu craii smeilor, îi invinge prin multa ostenála, si prin aventuri multe devine in urma domnu peste tierile smeilor. Epopei'a se va publicá in fôia nóstra.

** (S'a fostu latitu scirea,) cumca seminariulu domesticu gr. c. romanu din Oradea-mare asísdere va fi ocupatu pentru ospitalu, din care cauza mai multe familii au fostu ingrigite fôrte, câ unde sê-si deie prun- cii in viptu pe anulu venitoriu? Noi dara, pe bas'a unei impartesîri autentice, ne grabimu a spune, câ numi- tulu seminariu neci in parte neci pe intregu nu a fostu neci nu este cuprinsu de ostasi, séu pentru alte scopuri, ci stâ deschisu pentru crescerea tenerimei si de acu- ma inainte.

** (Coler'a in Buda-Pesta,) dupa aretãrile oficióse ale medicilor incepù a scadá, altfelu neci pan' acuma n'a domnitú pré tare.

** (Emigrantulu Fr. Pulszky) capetá concessiune de a se re'ntorná in patri'a sa pentru a cercetá pre so- ci'a sa carea se aflà greu morbósa aici in Pesta. Dîcemu se aflà, câ-ci chiar cand scriemu aceste orduri primimu scirea, câ soci'a impreuna cu fiic'a sa morira in aceea-si diua — in colera.

** (D. canonicu Nic. Borbola) in Oradea-mare de- puse 3000 fl. ca fondatiune pentru unu teneru in semi- nariulu domesticu de acolo, cu acea conditiune, ca ten- erulu respectivu sê fia din famili'a Borbola, in casulu inse cand nu s'ar gasi neci unu concurentu din acea familia, ori care teneru va poté fi primitu.

** (Aflamu cu placere,) ca Maj. Sa a denumitu pe dlu canonicu din Oradea-mare Ioanu Popu de abate titulariu la beseric'a Stlui Nicolau de Erci.

Literatura si arte.

** (Éra-si unu nou diuariu,) nu la noi, ci in Ro- mania! Titlulu diuariului e: „Independinti'a Romana,“ — ese de trei ori pe septemana sub redactiunea dlor F. de Richtea si Juliu Wechsler. Acestu diariu ese in limb'a romana si germana.

** (Sentinel'a Romana) suprimata sub guvernulu lui Cuza, reparù éra-si.

** (La Jasi) aparura in dilele trecute dône diua- ric. „Tribun'a Romana“ sub redactiunea dlui Nicolau Ionescu si „Poporulu“ sub redactiunea dlui Holbanu.

Din strainetate.

** (*Istorióra de amoru.*) In lun'a trecuta o dama fôrte eleganta caletoriá pe mare. Trei tēneri de locu se amorisara de ea si incepura a-i curteni infocatu. Dam'a erá in perplesitate mare, câ-ci nu sciá pe care sē-lu aléga de barbatu. Din intemplantare inse capitanulu nâiei i erá cunoscutu bunu, deci lu-rogá de svatu. „Cand ventulu nu va suflá si va fi linisce — respunse capitanulu — veniti aci la mine pe acoperisiulu nâiei. Dvóstre sciti a 'notá bine, deci fara frica veti poté sarí in mare, cu atâtu mai vĕrtosu, câ-ci doi matrozi intr'o luntre vor veghiá si ve vor scóte indata. Vomu vedé inse, care, dintre adoratorii dvóstre va sarí sē ve mantuiésca!“ Asié se intemplá. Dam'a sarí in mare, — doi adoratori ai densei sarira indata dupa ea. Dam'a firesce scapá fara pericolu. Acuma inse erá intrebare, pe care din cei doi sē-lu aléga, deci intrebá éra pe capitanulu, ce sē faca? „Alegeti pe alu treile, care a remasu pe naia, — respunse capitanulu — acela are mai multa minte intre toti, acela va fi barbatulu celu mai bunu!“ Tēner'a dama primi svatulu capitanului.

** (*Regele Greciei*) vre sē se insóre. Mirés'a va fi dam'a regala Luisa, fic'a de 18 ani a reginei Victoria. Se vorbesce câ regin'a Angliei a si tramisu pe dlu Gladstone in Atena spre a cercetá ce venitoriu póte sē aiba regele grecescu si ins'a-si Grecia? Precum se scie regele Greciei e alu doile fiu alu regelui danesu si fraatele princesei de Wales.

** (*Mancatori de ómeni.*) Diuariulu „Patrie“ scrie, câ englesii cari s'au asediatu in insul'a Hebridilor nuoi, toti au fugitu de acolo la Caledonia nóua, sub protectoratulu francescu. Caus'a fugirei lor este, câ locuitorii din insul'a numita manca pe toti strainii cari ratecescu la ei, si daca strainii nu se mai gasescu, atunci incepu a se mancá unulu pe altulu. Antâiu incepu la prunci, apoi continua la fete, si numai dupa aceea barbati se rescóla unulu in contra altuia, si care e mai tare, acela manca pe celalaltu. Apetitu bunu!

** (*Unu avaru.*) Credemu, câ cunósceti pe avarulu Harpagon a lui Molière. Apoi avarulu despre care vom vorbí acuma intrecú si pe Harpagon. Nu de multu mori in Londra Old Boge. Cand acuma nu mai potea mancá, se mangaiá, câ celu putínu si prin asta va poté economisá. Cand mediculu lu-intrebá de dorint'a lui cea mai de pe urma, intrebá: Cátu tempu potu sē mai traiescu? — „Cam o diumetate de óra,“ — respunse mediculu, — doresci poté sē chiámu atare preotu? — „Ba — díse Old Boge — adú iute — iute — iute unu — barbieriu!“ — Acesta se infatísiá nu peste multu si Old Boge lu-intrebá: „Dta capeti doi pence pentru raderca unui omu, asié dara?“ — „Da,“ — respunse barbierulu. — „Cátu capeti pentru cá radi pe unu mortu?“ — „Cinci sílingi.“ — „Asié dara rade-me iute, câ-ci mai am inca 15 minute!“ — Barbierulu se apucá de locu la lucru si in câte-va minute lu-rase. „Bine, bine, patru sílingi si diece pence economisai,“ — murmurá avarulu morindu.

** (*Sinuciderea unui milioneriu.*) La Tiefenbrunnen in septemanile trecute s'a intemplantu acelu casu curiosu, câ s'a sinucisu unu june milioneriu, câ-ci — precum scrise in epistol'a gasita la densulu dupa mórtu — viéti'a pentru elu a fostu o greutate nesuportabila.

Gácitura de siacu.

De Maria Papiu n. Cheseli.

ra	ra	fe-	si-	tra-	Vul-	c'a 'n	nu.
ri-	ver-	tié-	vé-	al-	pri-	i,	si
Man-	Totu	ca	va	ací.	ga-	ca-	ni-
de	ce	dra	ta	ma-	du-	o	Va
tó-	dó-	A	o!	tié-	ri-	ni-	Ren-
sbo-	ci	ta-	me	c'a	mea	r'a	ni-
re	re	lasu	din	flo-	A-	cea.	du-
te	ratu	Câ-	mu-	multu	Ren-	m'a	mea;

Se póte deslegá dupa saritur'a calului.

Deslegarea gáciturei de siacu din nr. 25 :
Din alu muselor campu tu culege si 'nfrumsetiédia
Cátu mai multe flori, câtu mai multe cununi,
Celu altariu natiunalu, ca sē-ti fia santienia tĕe
Ori si in care momentu, ca sē fii asié onoratu.

Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele: Ana Muresianu, Catarina Craciunescu n. Sacosianu, Sidonia Sacosianu, Julia Popa, Maria Popescu, si de la d. Stefanu B. Popoviciu.

Deslegarea gáciturei numerice din nr. 24. am mai primit'o de la domnisiórele Teresia Szeremy, Laura Popu, Maria Fabianu, si de la domnií Emericu Andreescu, Stefanu B. Popoviciu.

POST'A REDACTIUNEI.

Despre ventu. Acesta nu e asié frumosu ca celu publicatu, la inceputu are numai interesu ocasionalu, ér la capetu ni se pare a fi pré secu, — pentr'aceea nu-lu vomu publicá. Tramite-ni altu ce-va, literatur'a germana e pré avuta in asemene obiecte.

Drei G. D. Gáciture de siacu avemu o multíme, deci una numerica amu poté publicá multu mai de graba.

Homorodu. Suntemu curiosi a scí pe cand ni o vei tramite, trebuie sē fia lunga, câ-ci altfelu de atunce ai fi potut'o scie de diece ori.

Cu esemplare complete mai potemu sierbí.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu : **IOSIFU VULCANU.**

S'a tiparitu in Pest'a 1866. prin Alesandru Kocsi (in tipograf'a lui Érkövi, Galgóczi si Kocsi.) Piat'a de pesci Nr. 9.